

Utbildningsutvärdering med extern bedömning
vid Göteborgs universitet

**Bedömarutlåtande för Statsvetarprogrammet, IAGG samt
MaPS vid Samhällsvetenskapliga fakulteten**

V 2018/743

Kort bakgrund

Bedömargruppen (se nedan) har haft i uppdrag att utifrån universitetets kriterier för utbildningsutvärdering enligt [policy för kvalitetssäkring och kvalitetsutveckling](#) och med stöd i [vägledning för utbildningsutvärdering](#) utvärdera Statsvetarprogrammet, IAGG och MaPS vid Samhällsvetenskapliga fakulteten. Uppdraget har utgått från följande 8 områden:

- *att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål*
- *att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum*
- *att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet*
- *att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens*
- *att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov*
- *att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen*
- *att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger*
- *att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs*

Inför utvärderingen lämnade fakulteten och institutionen ett mycket stort antal dokument till bedömargruppen. I mappen med filer återfanns t.ex. 47 kurs/utbildningsplaner, 18 styrdokument, 34 kursguider samt 29 kursrapporter. Därutöver tillhålls (bland annat) utförliga personalförteckningar, studentutvärderingar samt ett flertal examensuppgifter och självständiga arbeten. Den 5 november 2018 genomfördes ett uppstartsmöte där bedömargruppen fick träffa utbildningsansvariga på institutionen och göra en första värdering av materialet. Därefter kompletterades materialet med statistik om genomströmning av svenska och internationella studenter samt regler för utbildning. Inför platsbesöket gick bedömargruppen grundligt igenom materialet och formulerade frågor till lärar- och studeranderepresentanter.

Platsbesöket genomfördes den 22 januari 2019 (program för platsbesök, se bilaga 1). Bedömargruppen har därefter med utgångspunkt i underlag och platsbesöksintervjuer via mailkorrespondens gemensamt utarbetat sitt bedömarutlåtande.

Följande personer har ingått i bedömargruppen

- Karl Loxbo, Docent i statsvetenskap, Linnéuniversitetet (ordf)
- Anders Boman, Universitetslektor i nationalekonomi, Göteborgs universitet
- Anne Julie Semb, Instituttleder, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo
- Alexander Dannerhäll, Studeranderepresentant, Masterprogrammet i statsvetenskap, Lunds universitet

Utbildningens främsta styrkor och svagheter samt bedömarens reflektioner och rekommendationer

Bedömarens följer i förstående rapport de åtta utvärderingskriterium som anges på föregående sida i kronologisk ordning. Vår samlade mening är att de utvärderade programmen/kurserna håller mycket god kvalitet i sina olika delar. Likväl har vi ett antal rekommendationer till institutionen för att utveckla verksamheten gällande vissa av bedömningskriterierna. Efter att vi har redogjort för våra intryck för varje kriterium ger vi vår sammanfattande bedömning i *kursiv text* samt våra eventuella rekommendationer till institutionen i punktform. I den mån vi ger rekommendationer sammanfattar vi också vad vi anser kan behöva utvecklas för att utbildningen ska möta de aktuella kriterierna.

1. Att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål

Vid en genomgång av lärande- och examensmål har främst kursplaner, men även kursguider, granskats. Detta för att undersöka i vad mån de lärandemål som ställs upp i de olika kurserna gemensamt täcker de krav som ställs i examensmålen. Huruvida faktiska krav vid examination motsvarar lärandemålen har dock inte kunnat bedömas då underlag från examinerande moment i de flesta fall inte funnits tillgängligt. Bedömarens menar därför att detta är granskningar som ansvariga för respektive kurs bör genomföra. På det hela taget är bedömarens intryck att kurserna håller hög kvalitet och att lärandemålen utgör faktiska krav som studenten behöver följa för att klara utbildningen. Kurserna innehåller även en god variation av examinationsformer, där både muntlig och skriftlig framställning examineras i olika former. Vår bedömning är därför att studieresultaten på kursnivå i hög grad motsvarar lärandemålen.

När vi granskar hur väl programmets kurser tillsammans säkerställer att studenter som med godkänt resultat tagit sig igenom ett program även uppfyller utbildningens examensmål, har de olika kursernas lärandemål ställts mot examensmålen. Gemensamt för de utvärderade programmen är emellertid att de innehåller en relativt hög, ibland mycket hög, grad av valfrihet för studenten. Kandidatprogrammet består av 6 terminer, varav två är inriktningsspecifika och en är helt valfri. Således kvarstår tre terminer där alla studenter på programmet läser samma kurser. IAGG och MaPS utgörs båda av fyra terminer, varav två består av valbara kurser, medan två terminer utgörs av gemensam utbildning för respektive programs studenter. Vi gör bedömningen att detta ger möjlighet till stor variation och betydande utrymme för studenterna att studera det de är intresserade av. Samtidigt noterar vi att denna ordning även resulterar i att endast hälften av programmets kurser är obligatoriska och därmed direkt kan ställas mot examensmålen. Kurser som är valbara kan mycket väl täcka sådant som anges i examensmålen, men då kursen är valbar kommer inte alla studenter som tar ut examen att ha genomgått respektive kurs. Det innebär i sin tur att man inte kan garantera att studenten uppfyllt de krav som ställs i kursen. Vi noterar vidare att det finns en hög grad av heterogenitet i lärandemålen för de valbara kurserna, inte bara i sakinhåll utan även i vilka färdigheter och förmågor som examineras. Detta innebär att många examensmål måste täckas på ett fåtal kurser. I många fall innebär det i praktiken att många av examensmålen mäts på den sista kursen på respektive program, uppsatskursen. Detta behöver i sig inte utgöra ett problem, men kräver särskilt noggrann avstämning mellan uppsatskursernas lärandemål och examensmålen.

I nuläget ser det ut att finnas luckor, där examensmål inte motsvaras av lärandemål på någon kurs, men det är oklart ifall detta innebär att målen inte examineras eller om de examineras men helt enkelt inte finns med bland de uppskrivna lärandemålen. Exempelvis anges följande i de generella examensmålen

för en kandidatexamen: "visa kunskap och förståelse inom huvudområdet för utbildningen, inbegripet kunskap om områdets vetenskapliga grund, kunskap om tillämpliga metoder inom området, fördjupning inom någon del av området samt orientering om aktuella forskningsfrågor." En genomgång av kursplanerna inom kandidatprogrammet visar dock att just "fördjupning inom någon del av området" inte uttryckligen finns med i något av lärandemålen på ingående kurser. Då detta bör vara en naturlig del i uppsatsarbetet skulle det enkelt kunna läggas in som ett av lärandemålen där. Detsamma gäller exempelvis "orientering om aktuella forskningsfrågor".

Avslutningsvis noterar bedömargruppen att även studenter som läser fristående kurs har stora valmöjligheter. Då styrningen av vad studenterna läser av naturliga skäl är mindre på fristående kurs än inom program är en genomgång och kartläggning av vilka examensmål samtliga studenter som genomgått utbildningen uppfyller ännu viktigare här.

Sammantaget menar bedömargruppen att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och examensmål. Vi vill dock rekommendera institutionen:

- *Att genomföra en samlad genomgång av de lärandemål som ställs upp på respektive kurs inom varje program för att säkerställa att samtliga examensmål faktiskt uppfylls (s.k. mappning).*
- *Att i möjligaste mån koordinera de valbara kurserna inom respektive program så att dessa kurser kan användas för att säkra generiska examensmål.*

2. Att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Vårt sammantagna intryck är att utbildningen genomgående är mycket väl strukturerad med tydliga läromål, kursinstruktioner, litteraturhänvisningar och betygskriterier. Ur dessa aspekter menar vi att studenternas planering och lärande sätts i centrum. Denna bild stärks också av intervjuer med studeranderepresentanter, som menar att kursguider på det hela taget ger heltäckande information om utbildningens krav. Bedömargruppen noterar inte desto mindre, att graden av precision i instruktioner och särskilt i betygskriterier varierar mycket mellan kursguiderna. De studeranderepresentanter vi har intervjuat lyfter också fram denna variation som ett (mindre) problem.

Bedömargruppen noterar att flertalet av de kurser som erbjuds på institutionen har varierande undervisnings- och examinationsformer. Studenterna verkar också vara nöjda med variationen samt med omfattningen av lärarledd undervisning. Den starka betoningen av självständiga skrivuppgifter på institutionens kurser är enligt vår mening ytterligare ett gott exempel på hur studenternas självständiga lärande sätts i centrum. Denna examinationsform kräver dock återkoppling (feedback) mellan lärare och studenter. En återkommande synpunkt från de studeranderepresentanter vi har intervjuat är dock att omfattningen, kvaliteten och punktligheten i återkopplingen varierar mycket mellan olika lärare och kurser. De ansvariga lärare vi har samtalat ger delvis samma bild, men betonar att den 'feedback' som efterfrågas är resurskrävande och svår att samordna.

Sammantaget menar bedömargruppen att undervisningen vid statsvetenskapliga institutionen sätter studenternas lärande i centrum.

För att ytterligare stärka denna bild ger vi dock följande rekommendationer till institutionen:

- *För att tydliggöra utbildningens krav bör institutionen i den mån det är möjligt samordna och standardisera riktlinjer och betygskriterier i kursguider.*

- *För att undvika oklarheter och premiera studenternas lärande bör institutionen arbeta med att tydligare reglera, samordna och (framförallt) kommunicera vilken typ av feedback studenter kan förvänta sig och när.*

3. Att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad efterenhet

Bedömargruppens intryck från det digra materialet är att utbildningen i mycket hög grad vilar på vetenskaplig grund. Enligt lärarlistan är den genomsnittliga andelen forskning i tjänsten 61 % för anställda vid institutionen. Trots att andelen undervisning endast är 15 % ger våra intervjuer med lärarrepresentanter intrycket av att institutionens lärare (och inte minst institutionsledningen) starkt prioriterar utbildningens kvalitet. En uppfattning som tydligt genomsyrar institutionens arbete är att forskning och undervisning är två sidor av samma mynt. Detta synsätt avspeglas också i kursplaner och guider samt i den kontinuerliga kursutvecklingen (se punkten 8 nedan). Kurserna relaterar genomgående till den forskning som bedrivs av personalen samtidigt som kursansvar i stort sett alltid innehas av disputerad personal. Bilden av att forskning och undervisning går hand i hand stärks också av att ett flertal aktiva forskare gemensamt undervisar på de kurser som ges. I detta sammanhang uppger utbildningsansvariga vid institutionen att deras ambitionen är att i största möjliga mån matcha anställdas forskningsexpertis med den undervisning de bedriver.

De studeranderepresentanter vi har intervjuat ger samstämmigt bilden att utbildningen håller mycket hög kvalitet och är tydligt forskningsrelaterad. Också de examensarbeten och uppsatser vi har granskat håller hög kvalitet, vilket stärker bilden av att ambitionen att förena forskning och utbildning är framgångsrik.

Sammantaget är bedömargruppens mening att undervisningens innehåll och form mycket tydligt vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

4. Att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens

Lärarlistan anger ca 60 anställda lärare samt ett 20-tal externa. Av dessa är 19 professorer och 22 är docenter. Resten är (med två undantag) disputerade forskare. Till detta kommer 14 doktorander, som enligt intervjuer med utbildningsansvariga deltar i undervisning under vägledning av seniora lärare (men inte i ledande roller eller med kursansvar).

Av kursguider och intervjuer ges bilden att kursbemanningen oftast består av ett flertal aktiva forskare (ibland över tio), som i huvudsak föreläser om sina respektive specialområden. Att denna typ av kursbemannning är en genomgående standard på institutionen är enligt vår mening ett tydligt bevis på att antalet lärare står i god proportion till utbildningens ambitiösa omfattning.

Bedömargruppens enda tveksamhet är hur institutionen lyckas få ihop det mycket ambitiösa utbildningsuppdraget med det faktum att personalen (enligt lärarlistan) i genomsnitt har 30% undervisning- och institutionstjänstgöring i tjänsten varav cirka hälften är undervisning inom de för utvärderingen aktuella utbildningarna. Vi har inte lyckats bedöma om detta i praktiken innebär merarbete för lärarna eller om kursbemanningen fungerar friktionsfritt.

Sammantaget gör vi bedömningen att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll samt att de har aktuell och adekvat ämnesmässig, högskolepedagogisk och ämnesdidaktisk kompetens.

5. Att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Alumniundersökningen, Alumni Survey 2018, har genomförts bland tidigare studenter på Europaprogrammet, Statsvetarprogrammet, MAES, IAGG och MaPS. Undersökningen som har en svarsandel på 52 % för de undersökta programmen, visar att de flesta studenterna som har genomgått utbildningen (och svarat på enkäten) har arbete eller studerar (flera som doktorander). Endast 4 % uppger sig vara arbetslösa. Offentlig sektor dominerar som arbetsgivare (41%), men många jobbar också inom privat sektor (28%). Nästan hälften av de svarande uppger sig därtill ha fast arbete. Flertalet (76%) arbetar i Sverige, med en koncentration runt Göteborgsregionen. I undersökningen uppger hälften av de svarande att de utför arbete som de är kvalificerade för. Totalt 38% av de tillfrågade uppger att de har en kvalifikationsnivå som högre eller mycket högre för sina arbetsuppgifter.

Alumniundersökningen tyder på att studenterna i arbetslivet har stor nytta av de färdigheter de tillägnat sig genom studierna. För att få en mer heltäckande bild menar dock bedömargruppen att det inför framtiden kan finnas skäl att studera hur arbetsgivare som har anställt tidigare studenter vid institutionen ser på deras kompetenser.

Bedömargruppen noterar vidare att alumniundersökningen inte skiljer på kandidat- och masternivå. Vid samtal med studenterna fick dock bedömargruppen intrycket av att Statsvetarprogrammet både ses som en förberedelse till arbete och till vidare studier på masternivå. Här finns det enligt bedömargruppens mening skäl för institutionen att skapa ett tydligare underlag för att visa för studenterna vilken typ av arbete de kan förvänta sig efter att endast ha fullföljt Statsvetarprogrammet (utan Master).

De program som utvärderas tillämpar alla praktik som en del av studierna, och denna ordning ser ut att fungera väl för studenterna och lärosätet.

Sammantaget är bedömargruppens mening att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov.

6. Att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Studentrepresentation är reglerat i ett särskilt dokument och erbjuds i flera rådgivande organ samt beslutsfattande möten. Inflytande i beredning tillhandahålls huvudsakligen genom representation i programråd men även i ett arbetsmiljöråd. Vidare ges studentrepresentanter möjlighet att i ett institutionsråd avge synpunkter på beredda ärenden. Att det utgår arvode till studentrepresentanter skapar incitament för deltagande och stärker enligt bedömargruppen bilden av att studentinflytande prioriteras högt.

För samtliga utbildningsprogram sker ett systematiskt och väl utbyggt arbete i syfte att låta studenter delta i uppföljning av utbildningen. Därutöver bildar kursutvärderingar och mitterminsavstämningar,

tillsammans med andra fora, ett brett underlag för utvärdering av kurser och program där både studenter och personal upplever att deras synpunkter hörs och omsätts i konkreta åtgärder. Bedömargruppen noterar också att studentutvärderingar ingår som ett viktigt element i kursutveckling (se punkten 8 nedan), som redovisas i kursrapporter som publiceras på institutionens webbsida samt stundtals presenteras vid kursintroduktion.

Sammantaget är bedömargruppens mening att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen.

7. Att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och läromiljö föreligger

Den schemalagda undervisningen sker i huvudsak i fakultetens lokaler medan digitala och interaktiva webbmiljöer används i relativt stor utsträckning. Detta tycks fungera väl. Vad gäller de relativt omfattande självstudierna riktas dock kritik från studenters håll om att institutionen inte tillhandahåller tillräckligt med studieplatser. Enligt intervjuer med studentrepresentanter gäller det att vara på institutionen tidigt på morgonen för att överhuvudtaget få en studieplats.

Vid samtal med studievägledare framkommer vidare att antalet studenter med funktionsnedsättningar ökar över tid, men att institutionen har utarbetade rutiner för att, i den mån det är möjligt, erbjuda dessa studenter en läromiljö på lika villkor. Även om studenter uppger att institutionen är lyhörda för likabehandlingsfrågor, vilket bekräftas av enskilda lärarrepresentanter, finns dock ingen samlad strategi i form av exempelvis en institutionsanpassad jämställdhetsintegreringsplan eller en plan för hur undervisningsformatet ska anpassas för studenter med behov som försvårar deras deltagande vid ordinarie undervisning. Experiment med digitala lärmiljöer förekommer dock sporadiskt och kan med fördel utvecklas.

Våra samtal med studeranderepresentanter ger därutöver bilden att det förekommer vissa motsättningar inom studentgrupperna. Mer specifikt anser en del kvinnliga studenter att en mindre grupp män visar brist på hänsyn genom att ”ta för mycket plats” och ”prata överdrivet mycket” under föreläsningarna. Ansvariga på Statsvetarprogrammet uppger sig vara medvetna om dessa motsättningar och arbetar aktivt med att öka förståelsen mellan grupperna. Detta är i linje med bedömargruppens övergripande intryck, att institutionens personal aktivt arbetar med att alla studenter ska garanteras möjlighet att tillgodogöra sig utbildningen.

Det är tydligt att de flesta studenter på institutionen har goda studieförutsättningar. Det saknas dock underlag, och närmare kunskap, om den mindre grupp som inte klarar sina studier eller väljer att hoppa av. I brist på material för att studera denna grupp väcks dock frågan, i en högpresterande studiemiljö som den statsvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, om att det kan vara social bakgrund som påverkar studieprestationer. Bedömargruppen har inte kunnat utvärdera denna fråga och föreslår därför att den följs upp av institutionen.

Sammantaget är bedömargruppens mening att en tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger, men rekommenderar institutionen:

- *Att närmare följa upp de studenter som inte klarar av utbildningen: Finns det några genomgående mönster som förklarar avhopp eller bristande studieresultat bland dessa studenter?*
- *Att utveckla arbetet med att skapa en läromiljö för studenter med särskilda behov, t.ex. genom att arbeta vidare med digitala läromiljöer.*

8. Att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

De kursrapporter som används för att följa upp kurser vid institutionen visar tydligt att utbildningens progression ges hög prioritet. Våra intervjuer med institutionsledning och lärarrepresentanter stärker bilden av att institutionen genom återkommande lärarträffar och kontinuerlig uppföljning tar utbildningens progression och kvalitet på största allvar.

Eftersom kursrapporterna till stor del baseras på studentutvärderingar är det också tydligt att utvecklingen av utbildningen i hög grad baserar sig på studenternas synpunkter. Bedömargruppen har emellertid två synpunkter på detta arbete. För det första är svarsfrekvensen i studentutvärderingarna ibland påfallande låg varför det kan vara oklart vad som egentligen är studenternas synpunkter. För det andra ger våra intervjuer med studeranderepresentanter bilden att de viktiga kursrapporterna i princip är okända för studenterna. Här är det enligt vår mening tydligt att kommunikation mellan lärare och studenter brister.

Bedömargruppens samlade mening är att institutionen bedriver ett föredömligt arbete för att kontinuerligt följa upp och utveckla utbildningen. Likväl vill bedömargruppen ge följande rekommendationer till institutionen:

- *Att i den mån det är möjligt öka den stundtals påfallande låga svarsfrekvensen i studentutvärderingar. För att möjliggöra detta är ett förslag, att låta studenterna fylla i utvärderingar på schemalagd tid.*
- *Att stärka dialogen mellan lärare och studenter om det viktiga kursutvecklingsarbetet som bedrivs vid institutionen. Detta kan t.ex. göras genom att skapa en gemensam standard där samtliga kurser inleds med att ansvariga lärare går igenom kursrapporten och förklarar var den kan hämtas.*

Program platsbesök, den 22/1 2019

Bilaga 1

- 8.30 -9.30: Möte med Institutions-/programledning (Ann-Marie Ekengren utbildningsansvarig, Maria Solevid vice prefekt med ansvar för utbildningsfrågor, Nicholas Charron studierektor för IAGG samt Ulrika Möller studierektor för statsvetenskap)
- 9.30-10.10: Möte med studentrepresentanter från Statsvetarprogrammet samt Fristående kurser
- 10.10-10.50: Möte med studentrepresentanter från MaPS
- 10.50- 11.30: Möte med studentrepresentanter från IAGG
- 11.30-12.30: Lunch
- 12.30-13.10: Möte med lärarrepresentanter från Statsvetarprogrammet samt Fristående kurser (Andrej Kokkonen samt Ann Towns)
- 13.10-13.50: Möte med lärarrepresentanter från MaPS (Elin Naurin och Maria Oskarson)
- 13.50-14.30: Möte med lärarrepresentanter från IAGG (Marcia Grimes och Georgios Xezonakis)
14.30-15.00: Möte med Studievägledare och alumnansvarig (Karin Andersson alumnsamordnare/Utbildningshandläggare, Sara Birgeron studievägledare samt Angelica Thell studievägledare/internationell koordinator).
- 15.00-16.00: Enskilt arbete för bedömargruppen
- 16.00-16.30: Eventuellt kompletterande frågor till fakultets-/institutions-/programledning